

PSZENŻYTO JARE – WYNIKI DOŚWIADCZEŃ

Uwagi ogólne i omówienie wyników

Udział pszenżyta jarego w strukturze zasiewów zbóż z mieszankami jest stosunkowo niewielki i wynosi około 2,7 %. Powierzchnia uprawy w latach 2016-2018 według danych GUS wynosiła średnio niecałe 190 tys. ha. Ziarno pszenżyta jarego przeznaczone jest głównie na paszę dla zwierząt. Powstało zresztą z potrzeby uzyskania dobrej, a jednocześnie taniej paszy dla zwierząt. Pod tym kątem sprawdziło się znakomicie, zwłaszcza w żywieniu trzody chlewnej i drobiu. Ziarna pszenżyta cechują się bowiem wysoką zawartością białka i dużą odżywczością. Wykorzystuje się je bezpośrednio do żywienia wszystkich zwierząt gospodarskich w formie gniecionej lub w paszach - szczególnie dla trzody chlewnej i drobiu. Ziarno pszenżyta charakteryzuje wysoka wartość pokarmowa, ze względu na wysoką zawartość białka o korzystnym składzie aminokwasowym. W porównaniu do pszenicy, odznacza się wyższą zawartością aminokwasów egzogennych (szczególnie lizyny), które zwierzęta muszą otrzymać w paszy. Niemniej najlepszymi jego przedplonami są również rośliny nie zbożowe, tj. strączkowe, ziemniaki, buraki, wieloletnie rośliny motylkowe, a ze zbożowych owies. Pszenżyto jare cechuje się znaczną tolerancją na niskie pH gleby, dlatego powinno być uprawiane zwłaszcza na zakwaszonych glebach słabych.

W roku 2019 zarejestrowano trzy nowe odmiany: Erwin, Odys, Santos. Aktualnie w krajowym rejestrze znajduje się 16 odmian pszenżyta jarego, wszystkie są polskiej hodowli.

W pszenżycie jarym wysoki poziom agrotechniki obejmuje obecnie tylko dwa zabiegi fungicydowe, połączone ze stosowaniem dolistnych preparatów wieloskładnikowych. Nie stosuje się natomiast regulatorów wzrostu, a nawożenie azotowe jest jednakowe na obu poziomach agrotechniki. Zmiany te wynikają z faktu, że nie ma zarejestrowanych środków chemicznych zapobiegających wyleganiu dla tego zboża.

W sezonie 2019 w badaniach w województwie mazowieckim brało udział 8 odmian. Doświadczenia prowadzone były w następujących jednostkach :

- Stacja Doświadczalna Oceny Odmian w Seroczynie
- Zakład Doświadczalny Oceny Odmian w Kawęczynie (pole na terenie IHAR Radzików)
- DANKO Hodowla Roślin ZHR O/ Laski

Miniony sezon wegetacyjny był niekorzystny dla pszenżyta jarego. Zróżnicowanie plonowania w poszczególnych miejscowościach było bardzo duże ze względu na długotrwały brak opadów w krytycznych okresach wegetacji. Szczególnie wysokie plony uzyskano w Kawęczynie. Znacznie słabiej pszenżyto plonowało w Seroczynie i Laskach. Najlepiej plonującymi w 2019 roku były odmiany Dublet i Hugo, najniższe plony uzyskała odmiana Mazur. Porażenie przez choroby było mniejsze niż w latach poprzednich, jedynie w pojedynczych lokalizacjach wystąpiła septorioza i mączniak prawdziwy liści.

Tabela 1. PSZENŻYTO JARE. Odmiany badane. Rok zbioru 2019

Lp.	Odmiana	Rok wpisania do Krajowego Rejestru Odmian w Polsce	Adres jednostki zachowującej odmianę, a w przypadku odmiany zagranicznej – pełnomocnika w Polsce
1	2	3	4
1	DUBLET*	2006	DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, PL-64-000 Kościan
2	MAZUR*	2014	DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, PL-64-000 Kościan
3	SOPOT*	2015	DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, PL-64-000 Kościan
4	MAMUT*	2016	DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, PL-64-000 Kościan
5	HUGO*	2018	Hodowla Roślin Strzelce sp. z o.o. Grupa IHAR, ul. Główna 20, PL-99-307 Strzelce
6	ERWIN*	2019	Hodowla Roślin Strzelce sp. z o.o. Grupa IHAR, ul. Główna 20, PL-99-307 Strzelce
7	ODYS*	2019	Hodowla Roślin Strzelce sp. z o.o. Grupa IHAR, ul. Główna 20, PL-99-307 Strzelce
8	SANTOS*	2019	DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, PL-64-000 Kościan

„* ”-odmiana chroniona krajowym wyłącznym prawem hodowcy

Tabela 2. PSZENŻYTO JARE. Warunki polowe doświadczeń. Rok zbioru: 2019

Miejscowość	SDOO Seroczyn	ZDOO Kawęczyn	DANKO HR ZHR O/LASKI
Powiat	Siedlce	Sochaczew	Grójec
Kompleks rolniczej przydatności gleby	4	4	4
Klasa bonitacyjna gleby	IVa	III b	IIIa
PH gleby w KCI	6,0	6,0	*
Przedplon	Gorzycza biała	Pszenica ozima	Rzepak ozimy
Data siewu	27.03	21.03	29.03
Obsada nasion(<i>szt./m²</i>)	500	450	450
Data zbioru	30.07	01.08	09.08
Nawożenie mineralne			
N na poziomie a ₁ (<i>kg/ha</i>)	98	89	117
N na poziomie a ₂ (<i>kg/ha</i>)	98	89	117
P ₂ O ₅ (<i>kg/ha</i>)	60	26	50
K ₂ O (<i>kg/ha</i>)	90	51	75
Nawożenie dolistne preparatami wieloskładnikowymi na poziomie a ₂ (<i>l/ha</i>)	Insol 3 – 1,0 l Insol 3 – 1,0 l	Insol 3 – 1,0 l Insol 3 – 1,0 l	Insol 3 – 1,0 l
Środki ochrony roślin			
Zaprawa nasienna(<i>nazwa</i>)	Domnic 060FS	Domnic 060FS	Domnic 060FS
Herbicyd (<i>nazwa, dawka/ha</i>)	Gold 450 EC – 1,2 l	Mustang Forte 195SE – 0,8 l	Biathlon 4D – 0,05 kg
Insektycyd (<i>nazwa, dawka/ha</i>)	Fury 110 EW – 0,1 l	-	Fastac 100EC – 0,125 l
Tylko poziom a₂			
Fungicyd pierwszy zabieg (<i>nazwa, dawka/ha</i>)	Falcon 460 EC -0,6 l	Duett Star 334SE – 0,8 l	Fandango 200 EC – 1,0 l
Fungicyd drugi zabieg (<i>nazwa, dawka/ha</i>)	Amistar 250 SC – 0,4 l + Artea 330 EC – 0,6 l	Amistar 250SC – 0,6 l + Artea 330 EC- 0,4 l	Variano Xpro 190EC – 1,25 l
Regulator wzrostu (<i>nazwa, dawka</i>)	–	–	-

„ - ” nie zastosowano „ * ” brak danych

Tabela 3. PSZENŹYTO JARE . Wyniki ogólne doświadczeń. Rok zbioru: 2019

Lp.	Cecha	Seroczyn		Kawęczyn		Laski	
		a ₁	a ₂	a ₁	a ₂	a ₁	a ₂
1	Termin kłoszenia (<i>dzień m-c</i>)	05.06	05.06	01.06	03.06	02.06	*
2	Termin dojrzałości woskowej (<i>dzień, m-c</i>)	11.07	12.07	13.07	15.07	20.07	*
3	Wysokość roślin (<i>cm</i>)	96,4	96,1	106,8	105,1	100,6	103,6
4	Wyleganie roślin w fazie dojrzałości mleczone (<i>skala 9°</i>)	9,0	9,0	8,9	8,9	9,0	9,0
5	Wyleganie roślin przed zbiorem (<i>skala 9°</i>)	7,1	7,3	8,6	8,8	9,0	9,0
<i>Porażenie przez choroby (skala 9°)</i>							
6	Mączniak prawdziwy	9,0	-	8,0	-	7,6	-
7	Rdza brunatna	9,0	-	8,7	-	9,0	-
8	Septorioza liści	9,0	-	7,8	-	9,0	-
9	Septorioza plew	9,0	-	9,0	-	9,0	-
10	Masa tysiąca ziaren (<i>g</i>)	42,0	42,5	41,0	41,6	29,9	28,9
11	Wilgotność ziarna podczas zbioru (%)	16,4	16,4	15,5	15,7	9,6	9,5
12	Plon ziarna (<i>dt z ha</i>)	48,7	48,2	67,1	68,3	49,8	50,6

Wyniki średnie ze wszystkich badanych odmian * - brak danych;

Skala 9° : 9 – oznacza stan najkorzystniejszy, 1 – oznacza stan najmniej korzystny

**Tabela 4. PSZENŹYTO JARE. Plon ziarna odmian w miejscowościach (% wzorca).
Rok zbioru: 2019**

Lp.	Odmiana	Poziom a ₁			Poziom a ₂		
		Seroczyn	Kawęczyn	Laski	Seroczyn	Kawęczyn	Laski
Wzorzec, dt z ha		<u>48,7</u>	<u>67,1</u>	<u>49,8</u>	<u>48,2</u>	<u>68,3</u>	<u>50,6</u>
1	Dublet	102	96	125	106	103	123
2	Mazur	89	96	92	86	109	85
3	Sopot	95	105	82	89	105	101
4	Mamut	89	104	99	87	100	101
5	Hugo	118	107	110	124	90	102
6	Erwin	94	102	95	95	80	91
7	Odys	106	95	99	108	111	91
8	Santos	108	96	99	104	102	105

Wzorzec: wszystkie badane odmiany

**Tabela 5. PSZENŹYTO JARE. Plon ziarna odmian (% wzorca).
Lata zbioru: 2019, 2018, 2017**

Lp.	Odmiana	Poziom a ₁					Poziom a ₂				
		2019	2018	2017	2018-2019	2017-2019	2019	2018	2017	2018-2019	2017-2019
Wzorzec, dt z ha		<u>55,2</u>	<u>69,7</u>	<u>71,3</u>	<u>62,5</u>	<u>65,4</u>	<u>55,7</u>	<u>70,0</u>	<u>76,2</u>	<u>62,9</u>	<u>67,3</u>
1	Dublet	106	101	99	104	102	110	104	99	107	104
2	Mazur	93	100	106	97	100	95	101	103	98	100
3	Sopot	95	98	101	97	98	99	98	100	98	99
4	Mamut	98	96	102	97	99	97	96	103	96	99
5	Hugo	111	105	-	107	-	103	102	-	103	-
6	Erwin	98	-	-	-	-	88	-	-	-	-
7	Odys	99	-	-	-	-	104	-	-	-	-
8	Santos	101	-	-	-	-	103	-	-	-	-
Liczba dośw.		3	3	4	6	10	3	3	4	6	10

Wzorzec: wszystkie badane odmiany

Tabela 6. PSZENŹYTO JARE. Porażenie odmian przez ważniejsze choroby na przeciętnym poziomie agrotechniki-a₁(odchylenia od wzorca).

Lata zbioru: 2019, 2017-2019

Lp.	Odmiana	Liczba lat badań	Rdza żółta		Rdza brunatna		Septorioza liści		Mączniak prawdziwy	
			2019	2017-2019	2019	2017-2019	2019	2017-2019	2019	2017 i 2019
Wzorzec (skala 9⁰)			9,0	9,0	8,7	7,8	7,8	7,9	7,8	8,0 #
1	Dublet	3	Nie wystąpiło*	Nie wystąpiło*	-0,7	-1,1	0,3	0,3	0,0	-0,2
2	Mazur	3			0,3	0,7	0,3	0,0	-0,3	-0,1
3	Sopot	3			-0,2	0,1	-0,8	-0,3	-0,5	-0,6
4	Mamut	3			-0,2	0,6	-0,3	0,0	0,7	0,7
5	Hugo	2			-0,2	-	0,3	-	0,2	-
6	Erwin	1			0,3	-	-0,3	-	0,2	-
7	Odys	1			0,3	-	0,3	-	0,2	-
8	Santos	1			0,3	-	0,3	-	-0,5	-
Liczba doświadczeń					1	3	1	4	2	4

Wzorzec: wszystkie badane odmiany. „*“ - W latach 2018-2019 nie odnotowano porażenia rdzą żółtą.
„#” - Średnia z dwóch lat.

Tabela 7. PSZENŹYTO JARE. Ważniejsze właściwości rolniczo-użytkowe odmian. Lata zbioru 2019, 2017-2019

Lp.	Odmiana	Liczba lat badań	Wyleganie (skala 9 ⁰)				Wysokość roślin (cm)		Masa 1000 ziaren (g)	
			w fazie dojrz. mleczej		przed zbiorem		2019	2017-2019	2019	2017-2019
			2019	2017-2019	2019	2017-2019				
Poziom agrotechniki a₁										
Wzorzec			8,9	8,7	7,8	7,4	101,3	97,2	37,6	40,9
1	Dublet	3	-0,4	-0,9	-0,6	-1,0	4,0	4,0	-0,6	-0,9
2	Mazur	3	0,1	0,1	0,2	0,5	-0,8	-1,3	0,2	1,1
3	Sopot	3	0,1	0,3	0,4	0,7	-7,6	-5,8	-2,6	-1,4
4	Mamut	3	0,1	0,2	0,4	0,6	-3,6	-3,0	-1,5	-0,8
5	Hugo	2	0,1	-	-0,3	-	4,0	-	2,9	-
6	Erwin	1	0,1	-	0,2	-	-4,5	-	-1,5	-
7	Odys	1	0,1	-	-0,1	-	5,5	-	0,8	-
8	Santos	1	0,1	-	-0,1	-	2,9	-	2,3	-
Poziom agrotechniki a₂										
Wzorzec			8,9	8,7	8,0	7,5	101,6	97,5	37,7	41,9
1	Dublet	3	-0,4	-0,9	-0,5	-1,1	3,3	3,1	0,1	0,1
2	Mazur	3	0,1	0,2	0,2	0,7	-1,1	-0,8	3,4	1,4
3	Sopot	3	0,1	0,3	0,5	0,8	-5,1	-4,5	-1,5	-0,9
4	Mamut	3	0,1	0,3	0,5	0,8	-4,4	-3,2	-1,1	-0,4
5	Hugo	2	0,1	-	-0,3	-	2,9	-	1,9	-
6	Erwin	1	0,1	-	-0,3	-	-2,4	-	-4,6	-
7	Odys	1	0,1	-	0,0	-	4,3	-	-1,8	-
8	Santos	1	0,1	-	0,0	-	2,6	-	3,8	-
Liczba doświadczeń			1	4	2	8	3	10	3	10

Wzorzec: wszystkie badane odmiany

PSZENŹYTO JARE
CHARAKTERYSTYKA ODMIAN BADANYCH
I ZAREJESTROWANYCH W ROKU 2019
(sporządzona na podstawie listy opisowej odmian)

1. ERWIN- Odmiana pastewna. Plenność dość dobra. Przyrost plonu przy wysokim poziomie agrotechniki przeciętny. Odporność na rdzę brunatną – dość duża, na mączniaka prawdziwego, rdzę żółtą, rynchosporiozę, brunatną plamistość liści, septoriozę liści i septoriozę plew – średnia. Rośliny o przeciętnej wysokości i dość małej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Masa 1000 ziaren mała, wyrównanie ziarna średnie, gęstość ziarna w stanie zsywnym dość duża. Odporność na porastanie w kłosie średnia, liczba opadania duża do bardzo dużej. Zawartość białka średnia. Tolerancja na zakwaszenie gleby przeciętna.

2. ODYS- Odmiana pastewna. Plenność dość dobra. Przyrost plonu przy wysokim poziomie agrotechniki przeciętny. Odporność na rdzę żółtą – dość duża, na mączniaka prawdziwego, rdzę brunatną, rynchosporiozę, brunatną plamistość liści, septoriozę liści i septoriozę plew – średnia. Rośliny o przeciętnej wysokości i odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania średni. Masa 1000 ziaren i wyrównanie ziarna przeciętne, gęstość ziarna w stanie zsywnym średnia. Odporność na porastanie w kłosie dość mała, liczba opadania przeciętna. Zawartość białka dość mała. Tolerancja na zakwaszenie gleby przeciętna.

3. SANTOS - Odmiana pastewna. Plenność dobra. Przyrost plonu przy wysokim poziomie agrotechniki przeciętny. Odporność na rdzę brunatną, rdzę żółtą, rynchosporiozę, brunatną plamistość liści, septoriozę liści i septoriozę plew – dość duża, na mączniaka prawdziwego – mała. Rośliny dość wysokie, o średniej odporności na wyleganie. Termin kłoszenia i dojrzewania dość późny. Masa 1000 ziaren bardzo duża, wyrównanie ziarna dość dobre, gęstość ziarna w stanie zsywnym dość mała. Odporność na porastanie w kłosie średnia, liczba opadania dość mała. Zawartość białka dość mała. Tolerancja na zakwaszenie gleby przeciętna.